

СТАНОВИЩЕ

От доц. д.с.н Огнян Минчев,
Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

Относно дисертационен труд на тема „Ролята на държавния глава в законодателния процес: преглед на българските конституционни модели“ представен от Екатерина Михайлова, за придобиване на научната и образователна степен „доктор“ по професионално направление: 3.3. Политически науки; научна специалност: 05.11.02. Политология

В дисертацията се изследва българският конституционен модел за правомощията на държавния глава при действието на четирите български конституции, като фокуса е насочен към възможностите за влияние върху законодателството. Анализирани са различията от една страна като правна рамка, а от друга като политическо поведение.

Подробно и систематично са проучени правомощията на държавния глава в България, свързани със: законодателната инициатива, свикването и разпускането на парламента; насрочването на избори; правото на обръщания към парламента (респ. Тронно слово); извънредното законодателство; правото на вето; възможностите, които има държавният глава, относно промяна на Конституцията и свикването на Велико народно събрание; сезирането на Конституционния съд.

Поставеният изследователски въпрос е за ролята на държавния глава в законодателния процес. Той е актуален, защото дебатите за засилване на правомощията на президента не е спирал от момента на приемането на Конституцията от 1991г. до ден днешен. Освен това правилно е направена констатацията, че именно държавният глава е един от тези държавни органи, които могат да влияят върху управленските решения, а усещането за слабост относно ролята на държавния ни глава се дължи на:

- а) предходните конституционни модели в България, в които държавният глава е имал значително по-голяма власт от настоящия държавен глава.
- б) дисбалансите между правомощията на президента и останалите институции, заложи в действащата конституция.

Целите, които са поставени в изследването - да се даде принос към конституционния дебат за ролята на държавния глава при действието на Конституцията от 1991 г. и да се предложат решения са постигнати. Направени са конкретни предложения за промяна на Конституцията.

Методиката на изследването е комбинация между конституционен, политологичен и исторически анализа в комбинация с теорията за вето

актьорите. Разгледани са при всеки един четирите конституционни режима в България различната тежест на влияние на държавния глава върху правенето на политика, посредством законодателството. През тази методология е видима ролята му – доминираща, балансираща или символична в различните модели.

Дисертацията има значителен изследователски принос. Библиографията, цитираната литература на монографии и статии отговарят на изискванията. Използвани и цитирани са основните изследователи на конституционната, политическа и историческа теория от миналото до днешни дни, обхващащ 67 заглавия на монографии и статии. Използвани са 22 акта на Конституционния съд (определения и решения). Цитирани са стенографски протоколи от заседания на НС и на ВНС от 6-то ВНС; 7-то ВНС; 2-то ОНС; 36-то НС; 37-то НС; 38-то НС; 39-то НС; 40-то НС; 41-то НС; 42-то НС. Също така са ползвани 25 броя на Държавен вестник и Известия на Президиума на Народното събрание, както и информация от 5 интернет сайта.

Структурата на дисертацията дава възможност да се придобие знание за понятието за държавен глава и функциите му и кой изпълнява конституционната роля на държавен глава според четирите български конституционни модели. Разгледана е ролята на държавния глава в законодателния процес при действието на Търновската конституция. Акцентира се върху трансформацията от едноличен държавен глава в „квази“ колективен държавен глава в резултат на приемането на Конституцията от 1947г. Разгледана е ролята на Държавния съвет и неговия председател, които изпълняват правомощията на държавен глава според Конституцията от 1971 г., както и измененията на основния закон от 1990 г. Проследява се ролята на държавния глава при различните президенти и политически конфигурации на държавните органи при действието на Конституцията от 1991 г.

Изготвено е и приложение, представляващо 11 сравнителни таблици за правомощията на държавния глава в законодателния процес според четирите конституции.

Даден е отговор на изследователския въпрос, че макар и да са обичайни правомощията на държавния глава при действащата в момента Конституция от 1991г.(при предвидена парламентарна форма на управление), той се явява преди всичко регистратор, а не регулатор на политическия живот и институционалните решения. Прекият избор на президент предполага наличието на правомощия, които реално да разширяват полето на възможностите му за осъществяване на балансиращата, арбитражната, и гарантиската функции.

Направеното предложение за засилване правомощията на държавния глава, чрез разпускането на парламента, насрочване на избори и свикване на ново събрание е обосновано с:

- Приемственост — предходните конституционни модели отреждат значителна роля на държавния глава.
- Засилване на консенсусния модел на управление, за преодоляване синдрома на „безпомощния плурализъм (feckless pluralism)“.

Посочените приноси и нови моменти в изследването, посочени в изследването са постигнати като:

- Нова концептуална рамка на разглежданата проблематика;
- Нов сравнителен конституционен модел — правен, исторически, политологичен и чрез теорията за вето актьорите;
- Аналитична обосновка на предложената промяна на дефиницията и правомощията на държавния глава, базираща се на приемственост и засилване консенсусния модел на управление.
- Отговор накъде да се разширят правомощията на държавния глава – разпускане на парламента.

На базата на изследването и направения анализ са предложени конкретни законодателни решения, свързани с промяна на Конституцията. Те не са самоцелни според автора, а целят президентът да бъде в по-висока степен коректив на законодателния процес и да се засили консенсусният модел на управление. Като практически принос могат да се приемат предложенията за конституционните изменения:

- Разширяване на дефиницията за държавен глава, като се впише, че той гарантира суверенитета и териториалната цялост на страната, осигурява нормалната дейност на държавните органи;
- Създаване на конституционни закони като се предвиди квалифицирано мнозинство за преодоляването на вето на президента;
- Предвиждане на повече от една хипотеза, при която държавният глава да може да разпуска парламента, като играе ролята на арбитър между институциите.

Дисертацията е резултат на задълбочена, целенасочена изследователска работа на г-жа Михайлова. В своята цялост дисертационният текст представлява впечатляващ принос към академичния политологичен дебат в България. Дисертацията отговаря на всички универсални академични стандарти, включително с приносите, които прави в конституционалисткия политически анализ на политическата система на Република България. Препоръчвам на г-жа Екатерина Михайлова да бъде присъдена научната степен "доктор по политология.

София, 27 април 2014 г.

С уважение:

Доц. д.с.н. Огнян Минчев